

Zenon Guldon

"Szkolnictwo i oświata w powiecie
jędrzejowskim. Zarys dziejów do
roku 1945", Arkadiusz Sokół,
Warszawa-Kraków 1973 : [recenzja]

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 10, 583

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ARKADIUSZ SOKÓŁ: *SZKOLNICTWO I OŚWIATA W POWIECIE JĘDRZEJOWSKIM. ZARYS DZIEJÓW DO ROKU 1945*, Warszawa—Kraków 1973, Kieleckie Towarzystwo Naukowe, ss. 191, nlb. 1.

Zasadnicza część pracy dotyczy dziejów oświaty na terenie Jędrzejowa i powiatu jędrzejowskiego do 1863 r. Tematyka ta znana była już częściowo z wcześniej opublikowanego artykułu Autora¹. W dodatku (s. 137—173) przedstawiono zarys dziejów szkolnictwa w latach 1863—1945.

Podstawowa część pracy składa się z dziewięciu rozdziałów. Rozdziały I (s. 11—24) i VII (s. 59—66) zawierają ogólną, miejscami dość schematyczną charakterystykę rozwoju gospodarczo-społecznego powiatu jędrzejowskiego do połowy XIX w. W rozdziałach III (s. 29—34) i V (s. 43—50) Autor w oparciu o wyniki dotychczasowych badań charakteryzuje pochodzących z omawianego regionu studentów, absolwentów i profesorów uniwersytetu krakowskiego w okresie przedrozbiorowym. W rozdziałach II (s. 25—28), IV (s. 35—42) i VI (s. 51—58) przedstawiono, również głównie w oparciu o dotychczasowe opracowania, dzieje szkolnictwa elementarnego do końca XVIII w. Stwierdzić więc można, że opracowanie dziejów szkolnictwa przedrozbiorowego ma charakter kompilacyjny.

Pominięty został zupełnie stan szkolnictwa w okresie przynależności Jędrzejowa do Galicji Zachodniej (1795—1809); bardzo niewiele wiemy również o szkolnictwie w czasach Księstwa Warszawskiego. Najwięcej nowych danych zebrał Autor dla zobrazowania rozwoju szkolnictwa w dobie Królestwa Polskiego, uzupełniając w sposób istotny wyniki

badan A. Artymiaka². Stąd też ta część pracy wydaje się najbardziej wartościowa.

Zarys dziejów szkolnictwa w latach 1863—1945 zawiera sporo luk. Dla drugiej połowy XIX i początków XX w. Autor nie wykorzystał nawet ogólnie znanych źródeł drukowanych³. Przedstawienie dziejów szkolnictwa w dobie okupacji austro-węgierskiej wymaga wykorzystania zespołu akt Komendy Powiatowej w Jędrzejowie, przechowywanego w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Kielcach. Praktycznie pominięty został okres międzywojenny (s. 159—163). Sporo natomiast materiału zebrał Autor dla przedstawienia działalności tajnych szkół podstawowych i średnich w okresie okupacji hitlerowskiej⁴, uzupełniając opracowania Artymiaka⁵. Tu również znalazła omówienie działalność tajnego uniwersytetu w Jędrzejowie⁶.

Na zakończenie jeszcze uwaga z zakresu techniki pisania prac naukowych. Bibliografia winna zawierać jedynie wykaz prac wykorzystanych, a więc powoływanych w przypisach. Tymczasem znalazło się w niej szereg prac (np. K. Buczka, W. Cermaka, Z. Ćwieka, J. Zielińskiego, M. Zgórniaka), których nie znajdujemy w przypisach.

Zenon Guldon

² A. Artymiak *Studia nad historią szkolnictwa elementarnego w obwodach kieleckim i olkuskim województwa krakowskiego (1816—1862)*, Wrocław—Kraków—Warszawa 1964.

³ Chodzi tu chociażby o takie corocznie ukazujące się wydawnictwa, jak: „Obzór Kieleckiej Guberni” czy „Pamiętna Książka Kieleckiej Guberni”.

⁴ Zob. też A. Sokół *Konspiracyjne szkolnictwo i oświata w pow. jędrzejowskim w latach 1939—1945*, „Roczniki Dziejów Ruchu Ludowego” 1972, nr 14.

⁵ A. Artymiak *Kartki z kroniki tajnego szkolnictwa średniego w powiecie jędrzejowskim 1939—1945, Jędrzejów 1945*; tenże *Tajna szkoła powszechna w powiecie jędrzejowskim (1939—1945) we wspomnieniach młodzieży, Jędrzejów 1948*.

⁶ Do wykorzystanych przez Autora opracowań dodać można W. Kowalenki *Tajny Uniwersytet Ziemi Zachodnich. Uniwersytet Poznański 1940—1945*, Poznań 1961.

¹ A. Sokół *Z dziejów szkolnictwa jędrzejowskiego do 1863 r.*, „Studia Historyczne”, R. XIII, 1970, z. 4.